

STILGUIDE

ROKOKO

(1740–slutet av 1700-talet)
Matsilvret består framför allt av släta modeller med enkla eller dubbla räfflor längs skaftet och med en insvängd snibb i änden, bland annat Gammalsvensk modell. De flesta modeller var inspirerade av dem som fanns 50–100 år tidigare.

- 1. **Fiolform.** En typisk rokokosked gjord av Fredrik Pettersson Ström 1765, pris cirka 1 000 kr.
- 2. **Gustaviansk känsla.** En bestickmodell som snabbt blev populär var svensk rund. Arvid Floberg i Stockholm gjorde den här 1801, pris cirka 600 kr.

EMPIR (början av 1800-talet)

Empirens modeller är i stort sett desamma som under rokokotiden. Snäckmodellen introducerades också.

- 3. **Klassisk.** Silverbestick i snäckmodell, 400 kr.

NYROKOKO (slutet av 1800-talet)

4. **Modellerna Olga.** Nya Olga, Engelsk snäck och Ny engelsk snäck håller ställningarna liksom Gammalsvensk. Prins Albert som lanserades i slutet av 1800-talet tillverkas än i dag.

Matsilvret får stamplar på framsidan för att de ska synas när de hänger uppe.

- 5. **Tidstypisk.** Carl Peter Ringberg i Kalmar gjorde den här nyare varianten av Svensk rund 1827. Franska liljan är också en typisk modell.
- 6. **Engelsk snäck i Jacob Engelbrekt Torsks tappning från 1887,** pris cirka 400 kr. Den tillverkas fortfarande.

Det var snabba modesvängningar i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Det visar sig i modeller som Empire, Greque, Rosett och Medaljong. Många modeller fick kungliga namn som Astrid, Drottning Victoria, Louis XVI.

- 7. **Modellen Vasa** formgavs av Jacob Angman 1921.

FUNKTIONALISMEN (Runt 1930)

Nu inleddes det moderna silversmidet och kreativiteten flödade. Jacob Angman var mannen bakom den epokgörande modellen Rosenholm och det tillverkades mängder av vackert matsilver. Årtiondena efter 1930 var en riktig guldålder för svenskt matsilver.

- 8. **Slottsbarock.** Modell från 1930-talet, 400 kr.
- 8. **Rena linjer.** Den epokgörande modellen Rosenholm, 400 kr.

Duka med silverglans!

AV ANNCHARLOTTE ERICSSON FOTO THOMAS CARLGREN

Matsilver som gått i arv mår bra av att användas. Oavsett ålder. Så töm lådan och putsa upp dina skatter! Att duka med vackra bestick känns härligt lyxigt.

Matsilver ska inte ligga inlåst i något skåp. Det är tåligt och till för att brukas. Bestick från 1700-talet håller än, säger Jan Ribbhagen, delägare i anrika antikbutiken Kurt Ribbhagen och expert i *Antikrundan* i SVT.

Intresset för matsilver som investeringsobjekt är just nu stort. Ädelmetallspriserna ligger nämligen ovanligt högt. Om man blickar bakåt har silverbestick att äta med en ganska kort historia. Dessutom är det långt ifrån i alla länder och kulturer man har bestick som hjälpmedel för att äta.

Länge använde vi handen och en vass kniv när vi åt. Trenden att äta med kniv, gaffel och sked kom från Venedig i slutet av 1500-talet och spreds till burgna familjer, berättar Jan Ribbhagen.

Kniven är förmodligen det äldsta besticket och användes redan under medeltiden. Med den kunde man spetsa exempelvis kött för att sedan stoppa det i munnen.

MEN I SLUTET AV 1730-TALET utfärdade Ludvig XV ett förbud mot spetsiga knivar. Det sades att allt för många hade stuckits ihjäl under bråk vid middagar. Efter det blev bordsknivarna rundade, säger Jan Ribbhagen.

Skeden har också funnits sedan urminnes tider men i andra material. Under 1300-talet

började det tillverkas skedar i silver som gavs bort vid bröllop eller köptes som investering. De var ofta vackert dekorerade.

Gafflarna möttes länge av motstånd i Europa, utom i Italien. Man ansåg att det var djävulens redskap eftersom han använde gaffeln till att pina människor med på religiösa bilder.

Först kom de tvåtenade gafflarna, i mitten av 1700-talet var de tretenade och i slutet av 1700-talet kom de fyrtenade vi har i dag, säger Jan Ribbhagen.

Från och med slutet av 1500-talet började något som kan liknas vid formgivning av bestick och från och med rokokon blev det vanligt för välbärgade familjer att ha matsilver.

I och med att det dukade bordet blev vedertaget i mitten av 1700-talet så exploderade också tillverkningen av matsilver, säger Jan Ribbhagen.

VARJE STAD OCH BY I SVERIGE hade vid den här tiden silversmeder som tillverkade sina egna bestick på beställning av fina familjer. Och så var det fram till en bit in på 1800-talet när tekniken började utvecklas.

Det fanns några matsilverspecialister som exempelvis Jonas Tomas Ronander och Carl Gideon Renander under den här tiden. Annars var det den lokale silversmeden som gjorde matsilvret, säger Jan Ribbhagen.

Alla silversmederna gjorde sina egna mönster. Det var en affärsidé så att köparna var tvungna att komma tillbaka till just dem för att köpa upp sig på fler av samma modell.

SIRLIGT PÅ BORDET. Duka med vackert bordssilver. Det förhöjer såväl fest som vardag.

GRÖTSKED. Jan Ribbhagen med en tysk grötsked från slutet av 1800-talet.

Silversmederna slog från början in mönstren i silvret men runt 1820 kom pressarna som i stället pressade in mönstren i besticken.

Inspirationen hämtades främst från Tyskland vid den här tiden. Och en hel del matsilver importerades också därifrån.

Skälet till att man valde just silver som material var dess hygieniska kvaliteter.

Allt ifrån verktyg till sprutor var tillverkade i silver förr, säger Jan Ribbhagen.

I slutet av 1800-talet gjorde tekniken att bestick började produceras i allt större upplagor i Sverige. Vid sekelskiftet anlades flera anrika silversmedsbolag som CG Hallberg, Geab och Mema i Lidköping. Alla har på senare år köpts upp och ägs nu av Gense.

I slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet tog matsilverstrenden fart.

Alla som hade råd skulle äta med silver, säger Jan Ribbhagen.

NÄR NYSILVRET LANSERADES ansågs det ännu finare på grund av sin vackra glans. Många använde sina äkta silverbestick till vardags och nysilvret till fest.

Men nysilver är mycket skörare än äkta silver. Mitt förslag är att inte använda nysilver alls. Satsa på äkta silver, säger Jan Ribbhagen.

Efter Stockholmsutställningen 1930 började det moderna svenska silversmidet utvecklas rejält. Konstnärliga ledare och formgivare fick stort utrymme på bolagen. De följande 20 åren betecknas som guldåren för svenskt matsilver. Många av modellerna som skapades då produceras än i dag.